

Çürük bir meyve ile olgun bir meyvenin yaratılışındaki Kemal'i nasıl anlamak gerekir, çürük meyveyi yaratan Allah, sebeplerin tesiri olmadığını mı göstermek istiyor?

Sebeplerin neticeleri icat etmesinin imkansız olduğu hakikati, zaten her bir sebep üstünde zahir bir şekilde parlıyor. Ayrıca bunun ispatı için çürük meyvelerin icat edilmesine ihtiyaç yoktur. İspat işini sadece çürük meyvelere inhisar etmek doğru olmaz. Lakin yan bir mana olarak düşünülebilir.

Ama arızalı ve çürük şeylerin asıl misyonu, arızalı olmayan sağlamların kemalini parlatmaktır. Yani körlük, görmenin kıymetini ihsas ettirir; sağrlık, işitmenin nimetini hatırlatır; intizamsızlık intizamın güzelliğine bakar vs. Çürük meyveler veya arızalı ve özürlü azalar sağlamlarının kemaline ve nimet yönüne hizmet ediyorlar manası, daha temel bir manadır. Hem nimet üstündeki ülfet ve ünsiyet perdesini de parçalıyor.

Üstad Hazretleri bu hakikate şu şekilde işaret ediyor:

"İ'lem eyyühe'l-aziz! Tabiatları lâtif, ince ve lâtif san'atlara meftun bazı insanlar, bilhassa has bahçelerinde pek güzel hendesevâri bir şekilde şekilleri, arkları, havuzları, şadırvanları yaptırmakla, bahçelerine pek muntazam bir manzara verirler. Ve o letâfetin, o güzelliğin derecesini göstermek için, bazı çirkin kaya, kaba, gayr-ı muntazam mağara ve dağ heykelleri gibi şeyleri de ilâve ediyorlar ki, onların çirkinliğiyle, adem-i intizamıyla bahçenin güzelliği, letâfeti fazlaca parlansın. Çünkü, Eşyânın hakikati ancak zıtlarıyla bilinir. Lâkin, müdakkik bir kimse, o ezdadı cem eden bahçenin manzarasına baktığı zaman anlar ki, o çirkin, kaba şeyler kasten yapılmıştır ki, güzellik, intizam, letâfet artsın. Zira, güzelin güzelliğini arttıran, çirkinin çirkinliğidir. Demek bahçenin tam intizamını ikmal eden, o çirkinlerdir. Ve o çirkinlerin adem-i intizamı nisbetinde bahçenin intizamı artar."

"Kezalik, dünya bahçesinde nizam ve intizamın son sisteminde bulunan mahlûkat ve masnuat arasında-hayvanlarda olsun, nebatatta olsun, cemâdatta olsun-bazı çirkin, intizamdandan hariç şeyler bulunur. Bunların çirkinliği, intizamsızlıkları, dünya bahçesinin güzelliğine, intizamına bir ziynet, bir süs olmak üzere Sâni-i Hakîm tarafından kasten yapılmış olduğunu, pek yüksek, geniş, şâirâne bir hayalle dünyanın o bahçe manzarasını nazar altına alabilen adam, görebilir."

"Maahaza, o gibi şeyler kastî olmasaydı, şekillerinde hikmetli tehâlûf olmazdı. Evet, tehâlûfte kasıt ve ihtiyar vardır. Her insanın bütün insanlara

simâca muhalefeti buna delildir."(1)

(1) bk. [Mesnevî-i Nuriye, Onuncu Risale.](#)